СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 244. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 16-го грудня 1943. | No. 244. Jersey City, N. J., Thursday, December 16, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПАЙКУВАННЯ ВУГІЛЛЯ ДЛЯ ОТОПЛЮВАННЯ ПРИВАТНИХ ДОМІВ

НЮ ЙОРК. — Адміністратор топлива Гарольд Л. Ікес зарядив пайкування вугілля для огрівання приватних домів, одначе на це нема друкованих значків. Пайкування переводять в такий спосіб, що постачають вугілля власникам домів до висоти 87 з половиною відсотків такої кількости вугілля, яку вони вжили в минулому році для отоплювання своїх домів. Минулий рік для отоплювання рахується від 1. квітня 1942. до 31. березня 1943. Хто має нагромаджене вугілля хочби і з попередних літ, цей припас буде зараховани до цьогорічного пайку.

БІЛЬША ПЛАТА ЗАЛЕЖАТИМЕ ВІД РОБОТИ.

НЮ ЙОРК. — Зогляду на це, що більша частина робітничих юній ставляє домагання за збільшення платні, предсідник Краєвої Воєнної Ради Вилнєм Дейвис заявив отверто, що це може прийти тоді, коли буде збільшене число годин праці. Цю заяву склав Дейвис в часі своєї промови на зібранню Адвокатського Товариства. Він теж виявив, що найближчі 90 днів будуть рішальні в справі інфляції. До інфляції не прийде, коли конгрес матиме відвагу відмовити підвишку платні для впливових робітничих груп, за котрими стоять сильні промислові кола. Він теж скритикував уступку для майнерів серед погрози безупинного страйку, коли страйк уже був проголошений як незаконний. Та всетаки при наладженню цього страйку прийшло до збільшення годин праці майнерів — сказав Дейвис.

ПРИЗНАННЯ ЮНІЇ МІСЬКОЇ СЛУЖБИ В КАНАДІ.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Міська поліція, огнева сторожа і робітники в департаменті прилюдних робіт вийшли на страйк. За них вставився Канадійський Конгрес Праці і з ним [illegible] переговори. Зогляду на прилюдну небезпеку внаслідок страйку управа міста згодилася признати юнію згаданих службовиків. Страйк покінчився упродовж 14 годин. У міжчасі службу в місті сповняли частинно члени Королівської Канадійської Кінної Поліції.

ВИСЛУЖЕНІ ВОЯКИ ДІСТАЮТЬ ПОЧЕСНІ ҐУЗИКИ.

НЮ ЙОРК. — Управа армії почала роздавати ґузики для вояків, яких звільнено зо служби з почестями, всеодно, з яких причин. Ґузики представляють американського вірла в кружку.

ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ РАДІОПРОГРАМ В ЧУЖИННИХ МОВАХ.

ВАШИНГТОН. — Перед Міжстейтовою комісією сенату явився представник італійської радіопрограми Люїджі Антоніні з домаганням, щоб управильнити законом рівноправність етнічних („расових") груп при надаванню радіопрограм та виключити переслідування за такі програми. Він виказав надуживання федеральної влади з приводу надавання італійських радіопрограм навіть при агітації за американізацію. При цій нагоді Антоніні згадав за переслідування або обмежування інших етнічних груп, коли їх виключається із радіостацій за саму приналежність до якоїсь чужомовної групи. Обговорювано теж способи виключення з радіопрограм слів та висловів, що ображують моральність або різні чужомовні групи, що заселюють Америку.

ЗАКИД НЕДОГЛЯДУ РАНЕНИХ ВОЯКІВ.

САН ФРАНСИСКО. — У часі, коли край, конгрес та адміністративні урядовці передумують над ратунком світу, вони забувають за те, що в першу чергу треба подбати за ранених вояків у теперішній світовій війні. — Таку критику висловив краєвий командант Американського Леґіону Ворен Г. Атертон. Він згадав, що провірка 1,535 ранених вояків виказує, що значний відсоток між ними мусять жити з ласки приватних людей після того, як вони вийдуть зо шпиталю, як нездатні до бою. До 1. грудня 1943. Адміністрація Ветеранів має зареєстрованих 70,000 вояків, випущених з армії ізза неспосібности до дальшої служби, а це важка проблема, щоб їх утримати.

ПЛЯНУЮТЬ ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ СВЯТОЧНИХ ВАКАЦІЙ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі). — Ґубернатор стейту Едисон переговорює зо своїм кабінетом заведення одномісячних вакацій для учнів прилюдних шкіл, почінаючи від Різдва, а кінчаючи в другій половині січня, щоб заощадити топлива.

11 ВОЄННИХ РОБІТНИКІВ ЗГИНУЛИ В КОЛІЗІЇ БОСУ.

БЕТ (Ню Йорк). — Малий омнібус, що віз раннім ранком незасібних фармерів до праці у воєннім промислі у фабриці Інґерсол-Ренд, зударився з вантажним автом, при чому згинуло на місци 11 робітників, а 8 потерпіли важкі поточення.

Пропонує коаліційний кабінет в Злучених Державах

ВАШИНГТОН. — Конґресмен Ноа М. Мейсон, член Републиканської Партії, вийшов з думкою, щоб найближчий президент Злучених Держав іменував до свого кабінету визначних людей з обох великих американських партій, на лад европейських урядів. Мейсон не самий один, що заговорив про таку можливість. Про це говорять теж інші републиканці. Одначе у такому пляні різні люди мають різні думки. Дехто думає, що така коаліція потрібна на те, щоб притягнути до співпраці консервативні елементи з Демократичної Партії, а позбутися осіб з так званого Нового Розподілу — „Ню Діл". Між кандидатами, пропонованими до коаліційного кабінету згадують напр. про бувшого президента Герберта Гувера, як кандидата на секретаря стейту; про сенатора Барда з Вирджінії, як кандидата на секретаря скарбу; дальше ґоворять про таких людей, як: ґен. Доґлес МкАртур, сенатор Роберт Тефт, адмірал Ернест Кінґ, бувший ґубернатор Алфред Лендон і т. п.

ЗА СВІТОВУ НАФТОВУ ПОЛІТИКУ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

НЮ ЙОРК. — Для збереження інтересів Злучених Держав треба придумати зразу закордонну політику в справі земного олію, що його продукують Злучені Держави; з таким домаганням вийшла 12-членна комісія для заграничних операцій нафтою, складена Воєнним Адміністратором Нафти, Гаролдом Л. Ікесом. Комісія виготовила начерк плянів такої політики і предложила його Ікесови. На думку комісії, Америка може потерпіти великі втрати, коли заздалеґідь не візьме під розваґу міжнародного значіння земного олію в теперішних часах.

МІЖНАРОДНІ КАРТЕЛІ ЗАГРОЗОЮ ВІЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

НЮ ЙОРК. — „Значіння міжнародних картелів далося добре відчути в Америці з нагоди теперішньої війни" — заявив помічник ґенерального прокуратора з Вашинґтону Вендел Берґе на зібранню Американського Товариства Фармацистів. Ці картелі зорганізували монополь у виробі та продажу лікарств та у виробі й продажу красок. Через ці обмеження Америка не має тепер досить матеріялів, потрібних для своїх життєвих справ. Американські аптикарі не могли навіть в Америці настановляти ціни на американські ліки. З цим треба покінчити, бо такі картелі є перепоною до розвитку приватних підприємств — говорив Берґе.

Аліянти відкинули болгарську пропозицію мира

КАЇРО. — Болгарія, найсильніший сателіт Німеччини на Балкані, поробив офіціяльні предложення мира аліянтським урядам. Уряд Болгарії видно пробує вирватися з війни, котру й він і болгарське населення [illegible] для Осі.

Пропозицію зроблено тайно осібно Америці, Британії й Росії. Хотіла Болгарія добитися мира на основі Атлянтійського Чартеру, на підставі котрого вона хотіла задержати для себе забрані від Югославії й Греції краї. Алінтські уряди відкинули пропозиції, бо вони не виконують подиктованої ними умовини безумовної здачі.

Внаслідок цього вивязалася в Болгарії нова міністерська кріза. Три міністри: Васов, Бечков і Шишманов, зрезиґнували. Німці остерегли Болгарію, що вони пімстяться на Болгарії за відступство від війни, як вони пімстилися на Італії. Зате Аліянти далі ширять що Болгарії пропаґанду за мир своїм дальшим бомбардуванням Софії.

Сюди доносять, що в Болгарії ростуть російські впливи. Мовляв, вони зросли до того, що це навіть публично признав болгарський міністер нутрішніх справ Христов.

ЗВІТ ІДЕНА ПРО КОНФЕРЕНЦІЇ ЧОТИРОХ ПОТУГ

ЛОНДОН. — Брітійський секретар заграничних справ Антоні Іден зложив перед британським парляментом понад три-годинний звіт про конференції в Москві, Каїрі й Тегерані.

Іден заявив, що на тих конференціях довершено тісну організацію співпраці чотирох великих держав: Британії, Америки, Росії й Китаю. Вони будуть співпрацювати не тільки для війни, але й для мира. Він остерігав парлямент, що Аліянтів ще жде довга й завзята боротьба.

Іден казав, що тегеранська конференція зазначила нову фазу в анґлійсько-американсько-російській співпраці. Він приписував досяги цеї конференції тому, що справи вирішувала невеличка ґрупа державних представників, як також тому, що причетні до конференції держави не йшли на неї для особистих інтересів.

Іден вияснював довго відносини до Франції, Югославії й Греції. Він признав, що британський уряд визнає короля Югославії Петра й рівночасно дає допомогу партизанам Тіта. По закінченню війни Британія буде стояти зате, аби нарід Югославії сам сказав, якого уряду він хоче. Британія признає уряд короля й уряд Броза за тимчасові.

І ВОНИ ТЕЖ ДЕМОКРАТИ

Ґраф Антон Сіґрай заявив у своїй промові перед мадярським парляментом, що мадярська держава все спиралася на демократичних засадах і все вела демакратичну політику в найкращому розумінню цього слова та кликав Божого Провидіння на поміч за заведення мира. Посли йому гарячо приплескували.

МОЖЕ ЯКРАЗ ВАША КРОВ РАТУЄ ОСЬ ЦЬОГО ВОЯКА! — Ця знимка знята недалеко побоєвища підчас наступу американських вояків в Сицилії. Переливають раненому воякови кров. Бачимо теж, як стоїть готова друга банька для переливання, бо видно, що вояк сильно ранений і знеможений.

РОСІЯНИ ЗАНЯЛИ ЧЕРКАСИ, ВТРАТИЛИ РАДОМИШЛЬ

МОСКВА. — Спеціяльний приказ дня сповістив про заняття червоною армією старого українського міста Черкас, останньої великої німецької твердині на середньому бігу Дніпра. На честь заняття Черкас віддано в Москві вистріли гарматами. Черкаси попали в руки червоної армії по завзятій три-дневій боротьбі. У боях за Черкаси німці мали 6,000 вбитих.

Червона армія сповістила дальші поступи в наступі на Кірове, але Москва рівночасно признала втрату міста Радомишля, що лежить на полудне від Малина, на Київщині.

Московський комунікат описує бій за Черкаси як бій за кожну вулицю. Він додає, що партизани зробили червоній армії велику прислугу, приготовивши позаду німецьких ліній поля для осідання совєтських вояків, спущених з літаків.

Берлінське радіо говорить про нову російську офензиву на північ від Невелю, коло 70 миль від границі Лотви, де ґенерал Андрій Єременко, оборонець Сталінґраду, кинув у бій 6 дивізій піхоти й 2 корпуси повзів.

ВОСЬМА АРМІЯ ВІДБИВАЄ ПОВЗОВІ АТАКИ.

АЛЖІР. — Боротьба в Італії ще далі здержується через кепську погоду. Аліянтські комунікати говорять уперше про відділи індійських військ, головно відомих ґурків, що мовляв наступають успішно на дорогу з Ортоні до Орсоні.

На решті фронту німці робили сильні напади повзами, але аліянтські війська їх всюди відбили.

Британські обсерватори кажуть, що зогляду на повільний поступ італійської кампанії не можна сподіватися заняття Риму в цьому році.

БОМБАРДУЮТЬ НАЦІСТІВ ДНЕМ І НІЧЧЮ.

ЛОНДОН. — Британські бомбовики вдарили в понеділок днем по націстичних позиціях у північній Франції.

Того самого дня вночі британські літаки зробили рейд на західну Німеччину. З одної й другої виправи вернулися всі літаки.

Британські патрулі, літаючі здовж побережжя Норвеґії, затопили один ворожий літаючий човен.

Факт, що уряд не подав більше подрібниць про налет на Европу, каже догадуватися, що бомбовики були вдалий по осідках націстичних субмарин на Північному морю або Балтику.

ТРАНСПОРТОВІ ТРУДНОЩІ НІМЕЧЧИНИ ВНАСЛІДОК РЕЙДІВ.

СТОКГОЛЬМ. — За донесеннями з Берліну, німецький уряд старається евакувати промисли з німецьких міст на передмістя. Для цього йому потреба великої маси транспортових засобів. Він замовив на це кільсот омнібусів, що вживають як топлива вугілля. Для їх будови треба вперед стягати залізні відпадки, зібрані з розбитих в аліянтських рейдах міст. Скомплікована продукція ставить різні перешкоди.

Німецький уряд далі висилає німців зо збомбардованих міст в окуповані націстами краї. Минулого тижня німецький уряд викинув з їх домів багато данців на Ютляндії та приказав їм зробити місце німцям. Довкола дансько-німецької границі побудовано цілі баракові міста, що дають приміщення німецьким родинам, що втекли зо збомбардованих міст.

НІМЦІ ПІДДЕРЖУЮТЬ САМОДОВІРЯ.

БЕРН. — З німецьких часописів, що наспіли сюди, видно, що німецький уряд робить спеціяльні заходи для піддержання самодовіря серед німецького населення.

В одній з таких статей у Гітлеровім „Фелькішер Беобахтері" пишеться, що німці найшлися були в скрутному положенню в Італії по її капітуляції. Каже часопис, що їх ситуація скоро поправилася, бо Аліянти не потрафили використати добре ситуації на свою користь, бо не вспіли відрізати німецькі контингенти на полудні й не потрафили опанувати побережжя Дальматії.

РЕКОРДОВИЙ РЕЙД НА НОВУ БРИТАНІЮ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Посад сто аліянтських літаків скинуло на японські інсталяції Ґасматі, на Новій Британії, рекордове число, бо аж 248 бомб. Вдарено теж сильно по Рабавлю.

ЮГОСЛАВСЬКІ ПАРТИЗАНИ В ДЕФЕНЗИВІ.

ЛОНДОН. — Комунікат радіової стації „Вільна Югославія", що є речником партизанів Броза Тіта, каже, що партизани заняті тепер дефензивною боротьбою проти німців. Нацисти дістали, мовляв, сильні підкріплення в повзах і літаках і пробують здушити всякий партизанський спротив.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ ВІЙНИ

Дня 15. грудня цього року минуло вже від початку другої світової війни стільки часу, кілько тривала вся перша світова війна. Цього роду дивна „річниця" заставляє людей розглянути дві війни та прирівняти їх зо собою. Не є це зовсім наскрізь академічне питання, а справді практична розвага, з котрої можна вивести зовсім практичні висновки.

Вже самий факт, що в той самий час, коли в першій світовій війні Німеччина вже заломалася зовсім, коли німецький цісар утік зо свого престола, а другій світовій війні до чогось подібного ще зовсім далеко, заставляє нас задуматися над майбутнім вислідом нової війни. Моглоб декому здаватися, що це вказує, що друга світова війна закінчиться зовсім інакше, як скінчилася перша, себто що ця війна закінчиться перемогою Німеччини.

Коли одначе приглянутися ближче теперішній війні, то ледво чи можна таке припустити. Щоправда, нині Німеччина ще далі воює. Німецька армія ще ціла. Гітлер ще відгрожується всім ворогам. Одначе, це вже не повинно нікого дурити, який буде конець і Німеччини й Гітлера. Німеччина війну мілітарно вже програла, і вона це добре знає. Вона поклалася на виграння війни скорим ударом, „бліцкріґом". „Бліцкріґ" перестав бути „бліцом", і нині Німеччина воює хіба тому, бо, хоча нести не може, покинути не може. Якраз те, що війна затягається довше, ніж перша, є заповіддю певної німецької програної.

Гітлер заявив був заздалегідь, що він виграє наступну війну, бо він знає, що першу світову війну Німеччина програла через те, що нарвалася воювати на два фронти. Мовляв, він до цього не допустить. Та власне це саме сталося, про що він заповідав, що цього не станеться. Так сталося, що якраз він, котрий заповідав, що на два фронти не буде воювати, кинувся воювати на два фронти. Це є другий покажчик його програної.

Пішов Гітлер воювати на східний фронт, будучи певним, що він дасть собі раду зо східним ворогом за три місяці, а потім звернеться на захід і покінчить з ними таксамо скоро. Та війна з Росією вже перейшла в третій рік, а кінця їй ще не видно, а як видно, то не зовсім у тому боці, в якім Гітлер його виждав. Він був певний, що Росія мілітарно слаба держава й що вона слаба нутрішньо: що як тільки зявляться на границі німецькі полки, народ кинеться на Сталіна й уряд та розірве їх у кусні. Ці заповідження не сповнилися, і нині Гітлер стоїть перед могутнім союзом найбільших потуг світа, обєднаних проти нього.

Отже до кінця другої світової війни ще далеко, але за її конець сумніву нема.

Югославська містерія

(Образ політичних відносин на Балкані: як вони повставали, перемінялися і що з цього може повстати в будуччині).

(Продовження).

Як Югославія перестала істнувати.

Дня 17. квітня Югославія, оскільки іде про військове представництво, скапітулювала перед німецькою воєнною командою і нацистами, що напали на неї. Одні югославські ґенерали піддались, пише Адамік, а другі вивтікали літаками з урядом і королем за кордон. Німці, мадяри, італійці й болгари взялися зараз парцелювати територію з тим, що Хорватію перемінено ніби на „незалежну державу", завдяки квізлінґови Анте Павеличови.

Націстівська влада, що гляділа на ті всі землі як німецькі кольонії, розпочала відразу здійснювати свою „техніку депопуляції", зачинаючи від фізичного винищування населення; спершу провідників, а потім і тих елементів, що виявляли найменший спротив, чи були запідозрені, що моглиб такий спротив при нагоді виявити.

Ось в такому то часі зачав організувати невдоволених, головно повстанців з гір, полковник Дража Міхайловіч, найвищий ранґою офіцир, що залишився в Югославії, а не пішов на співробітництво з окупантом. Таке подає сам Адамік, хоч зазначує, що Міхайловіч був „конвенціяльним сербським патріотом", привязаним головно до уряду, короля і династії. З отсим Міхайловичем навязали відразу зносини „британські аґенти", себто британські офіцири, що одначе не були офіційними представниками Британії.

Друга ґрупа, що зачала орґанізувати спротив, а яка властиво злучилась з Міхайловичем, складалась з четників, „сербських ультра-націоналістів", як пише Адамік.

А третя складалась з тих, що були під проводом комуністів. Вона, пише Адамік, складалась з різних людей лівого напрямку, що „були сто процент за Росією". Згодом стала відома під назвою „партизанів", що вважали своїми ворогами не тільки націстів і фашистів, але і свою рідну буржуазію, багатших селян. А далі теж і Дражу Міхайловіча та його повстанців, що представляли для них „офіційну Югославію", яка їх переслідувала. Провідником тих партизанів став від вересня 1941 року „Тіто".

Міхайловіч і його помішники були, як пише Адаміч, проти-російськими і проти-комуністичними, а на услугах Британії. Ось тому, пише далі Адамік, британські аґенти-реакціонери півтора року розголошували при допомозі американського та британського радія подвиги Дражі Міхайловіча і його четників, представляючи його як якогось „леґендарного героя". Доперва, пише Адамік, комуністична преса зачала писати про нього як про такого, що держить з Державами Осі.

Адамік питає, як це могло статись, що та сама людина, що була в очах Совєтів з Осю, була в тому самому часі в очах американців і британців — великим патріотом.

Дража Міхайловіч і Йосиф Брозовіч.

Задалеко завелоб нас описувати, як четники і партизани взаємно себе обвинувачували в народній зраді, а наслідком цього теж і взаємно себе мордували. Але треба передати дещо таке, що кидає світло на річі. А в тому і причини, які видвигає сам Адамік.

Міхайловіч, пише Адамік, думав про офіційну Югославію і свій уряд, а слухаючи Британії готовився до тої хвилини, коли Аліянти будуть наступати на Европу. Знов партизани, на думку Міхайловіча, думали тільки про те, як то помогти Росії, на яку нацисти натискають. Міхайловіч не терпів партизан ще як і той, що був вихований в аристократичній французькій воєнній школі й суворій дисципліні. В Югославії, пише Адамік, розвивалась тоді велика революція, а Міхайловіч не розумів, що це будуччина станула проти минулого. Міхайловіч представляв, на думку Адаміка, минуле й законом освячене, а „Тіто" будуче. Ось те будуче було в очах Міхайловіча нічим іншим, а тільки — комунізмом, але так є, що його противник „Тіто" таки був справжнім комуністом.

Йосиф Брозовіч, металевий робітник з Загребу, родом хорват, що брав участь в першій світовій війні по боці Австрії, попав у російський полон, а потім опинився в большевицьких рядах і брав участь в горожанській війні, що була розгорілась на теренах бувшої царської Росії — це є „Тіто". Вернувши до Хорватії в 1923 році як „робітничий провідник" попав у тюрму як комуніст, в якій просидів пять років, а вийшовши на волю став на чолі підпольної акції. Відвідував кілька разів Совєти, та, як пише Адамік, заприязнився там з Сталіном та совєтськими провідниками.

„Тіто" (під таким іменем Брозовіч відомий між партизанами) був, як пише Адамік, завжди „за активність" і за допомогу такою активністю „Матері Росії", а Міхайловіч вимагав від нього, щоби піддався безумовно під його команду. Міхайловіч, твердить Адамік, боровся проти Осі до жовтня 1941 року, а потім його армія почала через неактивність „розкладатись", як це заповів Тіто.

Більшість інформацій, які оголошувано урядово в Англії й Злучених Державах як подвиги Міхайловіча і четників, були, твердить Адамік, подвигами партизанів й Тіта. Адамік каже далі, що він сам „впав був жертвою" і вірив геройствам Міхайловіча і четників, поки не дізнався з комуністичного „Дейлі Воркер" щось таке, що йому отворило очі, а чого не можна було заперечити. Це те, що конференція партизанських провідників, про яку передала радіо-стація „Вільна Югославія" в половині червня 1942 року, обвинувачувала Міхайловіча в зрадництві та в співпраці з квізлінґом ген. Недічом, що то залишився під нацистами і з ними співпрацював. Адамік каже, що підписали це обвинувачення такі, про яких знає, що вони чесні й порядні люди.

Та годі припустити, що якщо такі речі діялись, щоб про те не знали в Лондоні, а то й в Вашинґтоні. Адамік твердить, що вони знали. Але, на думку Адаміка, „тупак" Міхайловіч, „вірний тронови" і урядови, був послушним знаряддям. Тому його зробили ще міністром війни і одиноким представником уряду в Югославії. Це, каже Адамік, відповідало „політиці" британських аґентів, що дбали більше про матеріяльні інтереси в Югославії, чи про „нафту в Румунії", ніж про те, як четники і „ґенґстери Недіча" мордують тисячами партизан. Ось так Міхайловіча вважали партизани аґентом Британії, а Міхайловіч вважав партизан аґентами Росії. І на тому тлі розгорівалася ворожнеча.

Адамік каже, що Міхайловіч перейшов ось так до сербських гура-націоналістів, себто шовіністів, що їх представником являється югославський уряд на вигнанню, що то складається з кліки, що є проти-хорватською, проти-словінською і проти-югославською. У ній грали першу скрипку, пише Адамік, такі, як міністер заграничних справ Нінчіч, вихрещений жид, що став більшим сербом ніж більшість сер-

(Продовження на ст. 3-тій)

Проф. Микола Чубатий.

Хто є митрополит „київський та галицький"... Николай?

В звязку з обсадженням московського патріярхату, якого владу царський уряд ще 1685 року розтягнув також над український православною церквою, згадується часто побіч імени нового патріярха Сергея також імя Николая, що себе титулує митрополитом київським та галицьким. Особа цього митрополита Николая є нині головним чинником у цілій справі як не замирення поміж російською православною церквою та державою, то принайменше взаємного толерування.

Церковна православна російська преса в Америці різко ставиться до особи цього Николая, як теж до особи самого патріярха Сергея. Одні на сто відсотків вже апробують їх працю та дарують їм усі попередні церковні промахи, другі мають ще нині поважні застереження та не можуть погодитися з тим, щоб патріярх Сергей так поводився впродовж попередних літ від смерти леґального патріярха Тихона, який держався гідно супроти червоної безбожницької влади, тому серед марних обставин большевицької дійсности, як гідний пастир свого стада, закінчив життя.

Православна церква на еміґрації з тої причини не признавала влади „сторожа патріяршої столиці" в Москві Сергея, вважала його за церковного інтруза та створила собі на еміґрації власну тимчасову церковну орґанізацію. Її головою був відомий москаль Антоній, митрополит київський, 1919 р. арештований, як відомо, урядом Директорії за ворожу поставу до української держави та вивезений на інтернування до василіянського монастиря в Бучачі. По різних пригодах, як на приклад навіть по короткім побуті в палаті митрополита Андрея Шептицького у Львові, він виїхав за кордон, осів в Карловицях в Югославії. Православні росіяни на еміґрації в Европі та в Америці вважали його за свого церковного голову; по його смерти його наслідника.

Сергей був постійно вважаний за прислужника безбожницької советської влади й то не без причини. Якийсь час він навіть був владикою так званої Живої Церкви, себто дуже неправовірної з православного становища церковної орґанізації, що її створили большевики для розбивання леґальної патріяршої церкви з патріярхом Тихоном у проводі.

Вже десь біля 1930 року, коли большевики повели сильну політику русифікації цілого Советського Союза, вже тоді вони стали поволи примирюватися з російською православною церквою як з користним чинником у цілій державній політиці русифікації неросійських републик, в першу чергу української та білоруської. Тому большевики перестали попирати штучний свій твір Живу Церкву, натомісць воліли, щоб традиційний патріярший престіл опинився в руках їх чоловіка. Сергей покинув Живу Церкву та проти волі більшости єпископів, що держали з покійним Тихоном, проголосив себе сторожем патріяршої столиці. Самим патріярхом ще тоді не смів себе проголосити, щоб не викликати надто живого протесту правовірних владик російської патріяршої церкви. Властиво вже тоді Сергей став знаряддям большевицької церковно-національної політики, що болючо відчула зараз українська автокефальна церква з виразно українським обличчям. Червоний уряд розгромив українську автокефальну церкву ще 1930 р. Вона формально перестала істнувати, натомісць як доносили з Европи вже вчасі німецької окупації України вона істнувала тайно, як підземельна церковна організація.

Біля сторожа патріяршого престола являється як найближчий його помічник теперішний митрополит київський Николай, як його права рука в русифікації України. Спершу він стає з назначення Сергея єпископом полтавським, пізніше теж митрополитом київським. Він став експонентом російської православної патріяршої церкви в Україні. Хтож це він з походження? Невідомо з якої причини одна українська ґазета в Америці, що зизує нині на червону Москву, стала його немов вибілювати та писати про того то митрополита „київського та галицького" як про людину невідому чи він українець, чи малорос, чи москаль. Звідкись і взялося його назвище Ярушевич, що звучало краще по українськи як його дійсне суто московське призвище.

Хтож той митрополит Николай?

Про особу митрополита Николая подає в російсько-англійській церковний часопис „Голос Церкви" — "Voice of the Church", дуже докладні дані відомий церковний російський діяч Сергей Болшаков. Вони розвівають всякий сумнів про його нібито українство чи навіть малоросійство. Ось що пише цей російсько-англійський часопис (1943/2).

Митрополит Николай Болшаков походить з добре відомої російської духовної родини **Янішев**, з якої один був навіть Високим Милостинником Імперії Царської. Митрополит був вихований в московській Духовній Академії. Опісля вступив він до монастиря та став архимандритом. Висвячений 1922 року на єпископа-помічника Петергофу (передмістя Ленінґраду) якийсь час в часі увязнення митрополита Веняміна завідував єпархією Ленінґраду. Опісля як епископ Полоцька та Витебська, 1931 р., дістає місце члена патріяршого синоду.

Наступного року (по знищенню української автокефальної церкви — дописувач) стає єпископом Полтави, а потім митрополитом Києва. Коли Західну Україну та Білорусь прилучили до СССР він став патріяршим ексархом для тих провінцій. Коли німці наїхали на Росію советський при-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

87)

— Та воно то добре булоб, — сказав вкінці Леон, — ждати! Коби то ми знали, що їм нині-завтра запасів не стане. Але що, як вони забезпечилися на який тиждень або й ще надовше?

— А відкиж би у них стільки грошей набралося? — спитав Герман.

— Хто знає? — відказали деякі підприємці, ззирнувшися з Леоном.

— А довго чекати нам не можна, — тягнув далі Леон. — Самі знаєте, у нас контракти, терміни добігають до кінця, робота мусить якнайшвидше кінчитися, куди тут чекати?

— Га, як так, то остається тільки другий спосіб: вдоволити їх жадання.

— Їх жадання! — скрикнули підприємці майже всі в один голос. — Ні, ніколи! Радше військо й жандарми!

— Алеж, панове, — уцитькував їх Герман, — лякаєтесь тих жадань, немовби вони не знати чого жадають?

Підприємці стали, мов теля перед новими воротами. І справді, в цей спосіб вони не завдавали собі досі того питання. Робітники видавались їм досі тільки ворогом, котрого будь-що-будь треба побороти, але входити з ними в якийсь торг, старатися вирозуміти їх жадання, про те вони досі й не думали.

Перший Леон здобувся на слово.

— Як то не знаємо? Одного жадають: більшої платні!

— Ну, це ще хто знає, що за більшої платні, — відказав Герман. — Чи хотять, щоби їм підбільшено платню о пять центів, чи в задвоє проти попередньої. Коли тільки так взагалі „більше" то це ще нічого страшного, видно, що можна й поторгуватися. Але я скажу, насамперед дізнатись би нам докладно, чого вони жадають. Може, вони й зовсім не того хочуть, або, може, крім того, і ще чого іншого хочуть? Адже ніхто їх про те не питався!

— Правда ваша, треба спитати їх самих, почуємо, чого їм треба! — загомоніли підприємці.

— Але когож вишлемо до них в тім ділі? — питався Герман.

— Нехай іде хто хоче, я не піду, — сказав Леон. — Це розбійники, готові роздерти чоловіка.

— Коли ваша воля здати це діло на мене, — говорив Герман, — то я радо для всіх прийму на себе цей труд.

— Добре, добре, — роздався гомін.

— А коли так, то прошу послухати ще ось що. Прийшла мені на думку ще одна річ, котра може зробить їх податнішими до згоди. Як бачимо, на все вони приготовилися, страви накупили, варти порозставляли, але про хати, певно, не постаралися. Адже всі вони мешкають у ваших хатах! А що, якби ви зараз, нині ще, всім виповіли помешкання. Пора вже досить холодна, як на те цеї ночі вітер схопився східний, студений і дує; будуть мусіти зябнути під голим небом, то зараз почують, що недобре то з нами війну провадити.

— Воно то правда, — сказали несміло деякі підприємці, — але хто знає, чи вони схотять уступитися? Чи то їх ще дужче не роздразнить?

— Га, побачимо, — сказав Герман, — а спробувати, я думаю, можна! Адже що тут великого? Кожний має право виповісти комірникови хату, коли йому сподобається.

— Ну, спробуємо, — відказали підприємці.

— А коли так, то підемо! Піду там до них, почую, чого вони хочуть. А пополудні, так коло третьої, прошу вас усіх знов до себе, почуєте, на чім тсоїмо, і будемо могти врадити напевно, що нам діяти!

З тим підприємці розійшлися.

XVII

Узявши капелюх на голову й легеньку паличку в руку, пішов Герман долі Бориславом аж ід толоці, де було робітницьке зборище. Він ішов, немов нічого не бачачи і ні про що не дбаючи, аж поки не дійшов до робітницької варти, що стояла на гостинці.

— Гов, — скрикнули на нього вартові, — куди йдете?

— Я? До вас іду! — відказав Герман.

— До кого до вас?

— Хотів би поговорити з вами по добру.

— Про що?

— Про те, що час би вам на роботу ставати, часу шкода, а тут, стоячи та вартуючи, нічого доброго не вистоїте.

— Ми то самі знаємо, що не вистоїмо, — відповіли деякі із вартових, — але що робити, коли з вами інакше годі до ладу дійти.

— Ну, ну, — хто ще знає, чи годі. Ви нас не знаєте. Ви гадаєте, як підприємець, то вже не чоловік. А ми також люди, і знаємо, що кому належиться. Ну, що з вами довго говорити, скажу вам попросту, адже ви знаєте, що я за один?

— Як же не знати, знаємо!

— Ну, то скажу вам попросту, що тутешні підприємці, видячи, що силою з вами не порадити, післали мене до вас, щоби зробити згоду, казали питатися поперед усього: чого хочете? чого жадаєте?

— Ну, так, то що іншого, так, то розуміємо! — радувалися робітники. — От ідіть лишень до он тої хати, там зараз зійдеться наша рада, то будете могти поговорити.

Один із вартових як стій попровадив Германа до Матієвої хати, а другий побіг скликати побратимів і інших робітників, щоб ішли робити згоду. Недовго прийшлось і ждати Германови. Побратими посходилися, а за ними й ціла юрба святкуючих робітників, котрі не тільки наповнили тісну Матієву хатину, але густо обступили її довкола, цікаві, яка то буде згода.

(Дальше буде)

ЗАПРОШЕННЯ до передплати „Свободи" на 1944.

Наш нарід в Америці зжився з „Свободою", а „Свобода" з ним. Цеж уже 51 років разом співпрацюють, підносячи наше громадянство культурно, економічно, організаційно та політично щораз вище вгору. Загальне добро та оборона української збірноти в Америці перед наступом ворожих сил, перед клеветами і напастями, були завжди одним з головних завдань „Свободи", як теж обслуга громадянства потрібними йому інформаціями, радами і вказівками.

Шукаючи більше передплатників, пригадуємо Громадянству, що:

Свобода є найстаршою трибуною вільної й незалежної української думки, опертої на засадах та ідеалах вільної Америки;

Свобода це єдиний свобідний український щоденник поза межами України;

Свобода, попри американські та світові новинки, подає найбільш вичерпуючі вісти про долю й недолю українського народу;

Свобода, як орган Українського Народного Союзу дає точні інформації, як користати з добродійств цієї найстаршої організації, а при помочи спеціяльного видання в англійській мові, а це **UKRAINIAN WEEKLY,** виховує нашу молодь на добрих громадян Америки, зберігаючи теж серед молоді традицію української культури і призвичаюючи її цінити осяги її батьків в Америці;

Свобода є найбільш поширена українська газета в Новому Світі, а тому і формує світогляд всієї громади в її діяльности для добра Нової та Старої Батьківщини;

Свобода є найдешевшим українським часописом і її передплата така:

В Злучених Державах:		В Джерзі Сити і Канаді:	
На рік	$7.00	На рік	$10.00
на пів року	$3.75	на пів року	$ 5.25
На три місяці	$2.00	На три місяці	$ 2.75

З огляду, що Новий 1944. рік буде сподівано рішальним в історії всього людства, а зокрема заважить на будучности Америки та на долі українського народу, поширення Свободи між усіми громадянами українського походження являється життєвою справою всієї збірноти Української Громади.

Тому відновіть передплату і придбайте „Свободі" нових передплатників.

Листи, чеки й моні ордери виписувати на імя **SVOBODA** і висилати на адресу:

"SVOBODA"
81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City 3, N. J.

При цій нагоді пригадуємо Громадянству, щоведеться збірка „Ювилейний Дар Свободі" — в доказ доціновання громадянством видавання ось цього українського щоденника.

Югославська містерія

(Продовження зо сторони 2.)

бів. До таких сербських шовіністів зараховує Адамік ще й югославського посла в Вашингтоні Фотіча, про якого [illegible] жидом, то з нього віє антисемітизм. Пан-сербські ідеї, пише далі Адамік, були не тільки в югославськім уряді на вигнанню, але мали сильних прихильників у високих урядових колах в Лондоні й в Вашингтоні. Міхайловіч був тільки сліпим виконавцем.

Заважила „реалістична політика".

Як бачимо, то з одного боку була „політика", а з другого „братовбивча боротьба", себто звичайне мордовання людей тисячами, чи десятками тисяч", особливо в Хорватії, на що одначе нема місця, щоб про це ширше писати. По якій політичній стороні не стояти, а таки є, що відбувалась і мабуть ще далі відбувається страшна трагедія таки в самому нутрі Югославії. І є велике розбиття між югославськими провідниками поза Югославією. Крім цього, як подають понеділкові ґазети, Адамік заявив, що про-фашистський югославський уряд заангажував навіть таких як американку Рут Мічем (сестру славного американського полковника і пропаґатора летунства у війському приспособленню) на те, щоб оборонила ґен. Міхайловіча і четників, з якими вона довший час воювала проти націстів.

Та, як виходить з писань Адаміка, остаточно заважила на тому всьому „реалістична політика Британії", а на політиці Британії заважила знов „подиву гідна воєнна і духова перемога під Сталінґрадом". Іншими словами, заважила Росія, що, як каже Адамік, стане по війні великою потугою. Ось це, каже він, пізнала завчасу Британія і зачала „переорієнтовувати свою політику в сторону тісної співпраці з Росією". З ось такою „переорієнтовкою" поїхав в березні цього року британський міністер заграничних справ Іден до Вашингтону, щоби, як пише Адамік, наклонити американський уряд піти слідом за британським.

Та щоби дійти з Росією до злагоди, треба було полагодити югославську проблему, не зважаючи на інтереси в румунській нафті й в сербських майнах". І тому вислано з Анґлії підводними лодками, чи скинено з парашутів, вже інших післанців, чи там аґентів. Ось ті приказали ґен. Міхайловічеви помагати партизанам. Та сталось таке, що Міхайловіч відмовив. А тим самим, пише Адамік, він „перестав бути здисциплінованим офіцером і ужиточним знаряддям британської політики". Адамік винує британців, що помагали робити з Міхайловіча „автомат", пан-серба і шовініста, та що Злучені Держави тому не противились. Він каже, що британці доставляли Міхайловічови навіть і зброю, що була звернена проти партизан, а тепер приказали йому іти разом з партизанами. Ось це, каже Адамік, спричинило, що Міхайловіч видав заяви, що були своїм змістом рівночасно проти-британські й проти-російські.

Та ось таким своїм поступком Міхайловіч не тільки кинув визов новій британській політиці, але заразом поставив в дуже невигіднє положення супроти британського уряду і воєнного командування югославський уряд на вигнанню. Усе те сталося одначе тому, пише Адамік, що треба було піти на уступки Совєтам. Заважила, як каже Адамік, реальна політика. Провід у тих усіх перемінах вела, на думку Адаміка, Анґлія, а Злучені Держави пішли за нею. Адамік вдоволений, що так сталось. А що полудневі словяни призвичаєні до політики великих держав, що змінлива і звикла працювати з Нінчічами і Фотічами, то ті переміни, каже Адамік, є природними. Навіть, якби ще далі появлялись заяви Міхайловіча чи звідомлення югославського уряду, то, як казав Адамікови югославський урядовець в Ню Йорку, це не матиме ніякого значіння. Є воно толероване, каже Адамік, бо в потребі „брітійці все ще можуть до чогось вжити Міхайловіча".

Як бачимо, то в книжці Адаміка є повно різних гострих замітів, що звернені в різні сторони Аліянтів, коли іде про Британію, а навіть Злучені Держави. Зате нема ніяких закидів, проти — Росії. Чиж диво, що книжку назвали навіть прихильні Адамікови рецензенти — „партійною"?

(Кінець буде).

Хто є митрополит „київський та галицький"... Николай?

(Докінчення зо сторони 2-гої)

мас (Сергей) покликав його до Москви як дорадника. Відколиж старечий патріярх Сергей поселився в Уляновську, Николай править в дійсности російською церквою.

Побіч призначення митрополита Николая членом одної високої державної совєтської комісії він знаний тим, що написав вступ до широко відомої книжки, виданої в 50,000 примірниках: „Правда про Релігію в Росії".

Ось вже знаємо тепер докладно, хто є голова російської православної патріяршої церкви в Україні та... в Галичині.

Чим є нині митрополит Николай в Совєтах?

Як інформує нас Сергей Болшаков, митрополит Николай це нині найбільше впливова особа між духовними серед совєтських урядових кругів та дійсний управитель російської православної церкви. Вчасі російської окупації Західної України це він приневолив єпископа волинського Олексія покинути автокефалію та як колись єпископ князь Гедеон Четвертинський (1685) перевести православну автокефальну церкву Західної України під владу московського патріярха.

Доходили відомости, що цей то Николай в часі російської окупації намагався теж вести російську православну пропаґанду в Галичині та навіть назначив у Львові якогось владику підчиненого московському патріярхови (чи не Венямин на імя). Йшов тим самим шляхом відомий чорносотенець волинський архиепископ Евлогій.

Російсько-американська преса принесла, що має цей митрополит Николай прибути внедовзі до Америки, завести тут лад в церковних відносинах, та привести теж російсько-православну церкву під послух церковної влади московського патріярхату, якого вона доси не признавала. Цей плян одної частини російських православних в Америці, що за заслуги патріярха Сергея „для родіни" вчасі теперішної війни готова йому навіть дарувати грубі давні церковні провини, викликала живу реакцію з боку церковних ортодоксів, які бережуть чистоти церковного порядку. Вони домагаються свобідного вибору московського патріярха, без натиску уряду. Такого патріярха вони признали б зверхником російсько-американської православної церкви. Всеж таки можна може вже й в недовгім часі сподіватися приїзду митрополита Николая до Америки, що так само як патріярх Сергей є більше діяльним в російсько-політичних справах, ніж в суто церковних.

Не найшов відповіді.

Він: — Що то сталося із цими старосвітськими дівчатами, що то вмлівали, коли їх хлопець цілував?

Вона: — Але що то сталося з цими старосвітськими хлопцями, що вміли цілувати так, що дівчата вмлівали?

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету надіслано досі такі жертви:

Українсько - Американський Виставовий Комітет $61.05; Від. 29 Союзу Українок, Вонсакет, Р. Ай., $25; Українське Културне Товариство з Дітройт, Міш., $20; Сестрицтво Пресв. Діви Марії з Вонсакет, Р. Ай., $15; Центральний Комітет українсько - американських організацій з Бруклін, Н. Й., $15; по $10: Від. 204 У. Н. Союзу з Ню Йорку, Н. Й., Анна Середа з Рівергед, Л. Ай., від. 59 Союзу Українок з Болтимор, Мд., Марія Булка з Шікаго, Ілл., Д. Капітула з МекАду, Па., І. Тарнавський з Клівленд, О., Клявдія Олесницька, Д. Галичин з Ню Йорку, Н. Й., Р. Слободян з Елізабет, Н. Дж., С. Шумейко з Ньюарк, Н. Дж., М. Мурашко, М. Мишуга з Джерзі Ситі, Н. Дж., о. В. Білинський, Л. Цегельський, Е. Рогач, В. Галан, Б. Катамай з Філядельфії, Па.; по $5: від. 438 У. Н. Союзу з Істон, Па., М. Чубатий з Ню Йорку, Н. Й., Стефанія Сіра з Шікаго, Ілл., Анна Біловус з Дітройт, Міш., Ксеня Чагарин з Вонсакет, Р. Ай., і Р. Пристай з Рочестер, Н. Й.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ"?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі":

Теодор Сорока, чл. від. 158 У. Н. С. в Брукліні, $1; о. С. Мусійчук, з Листопадового Свята в Шерон, Па., $5; Николай Бурак, Філядельфія, Па., $1; Н. Варій, чл. від. 59 У. Н. С. в Стратфорд, Конн., $3.

Тов. ім. Івана Франка, від. 266 У. Н. С. з Амстердам, Н. Й., складка на місячних зборах, $22.50 („Посилаємо як дарунок з нагоди 50-ліття і най Бог помагає „Свободі" виходити і святкувати 100-літний ювилей" — Василь Труфин секретар). По $2 зложили члени: Юрій Грицай і Василь Труфин; по $1: В. Михалюк, П. Чучман, Осип Базарницький, Юліян Варшона, Н. Вільчинський, Т. Сюрко, П. Дворянин, Григорій Бодак, Ст. Цюпка, Йосиф Базарницький, Іван Макаровський, Григорій Медвідь, П. Підлиський, Т. Вітковський, Василь Вовнянка, Марія Куницька і А. Гарбузінський 50 центів.

З від. 292 У. Н. С. в Дітройт, Міш., склали члени по $1: Стефан Чорний, Юрій Новак, Анастазія Мех, Марія Сидоряк, Павло Войтович, Бартоло Шкільник, Петро Дунаєвський — разом $7, а з попередними жертвами $27 („Нас у відділі є більше. Чи для інших „Свобода" не є така вартісна, як для нас, що без принуки зложили для неї Ювилейний Дар? — Будьмо горді з цього і дякуймо Богу, що ми діждалися такого ювилею" — П. Кізель, секретар).

У тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268 У. Н. С. з Френкфорду, Філядельфія, склали члени на місячних зборах 13. листопада, а це по $2: Стефан Слободян, Теодор Радинський, Петро Омелян, Гаврила Михалюк, Леон Михалюк, Йосиф Лопацький, Василь Питель; по $1: Константин Стець, Данило Омелян, Іван Омелян, Леон Зацний, Павло Нендза, Михайло Оряк, Никола Чучак, а по 50 ц.: Іван Ткач і Стефан Реґа. Разом від членів $22, а з товариської каси $8, отже всього $30. Окремо ще жертвувала членкиня Анна Оряк $3.60. — За уряд: Василь Питель, пр.; Гаврил Михалюк, кас.; Петро Омелян, секр.

З від. 25 У. Н. С. членкиня Евгенія Дмитрів $1.

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: Як складають Ювилейний Дар Свободі?).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

КАРНЕҐІ, ПА.

Листопадове Свято.

В неділю, 28. листопаду, відбулося в Карнеґі, Па., в українській парохії св. Петра і Павла Листопадове Свято в такім порядку, як було проголошено в часописах.

Вечером, ще перед святом, я повернув до церкви та побачив, що там церковники, Т. Масляний, А. Ананевич і Т. Претка, прибирають стрілецьку могилу ялівцем, якого доставила їм Ефрозина Роман. Як у неділю я прийшов до церкви то побачив могилу в повній красі. Дійсно свіжа стрілецька могила, на яку впало осіннє листя. Хрест на ній дубовий, тираменний, заквітчаний ялівцем. Під хрестом числа 1918—1943, а з хреста спадають дві чорні ленти із позолоченими буквами: „Поляглим Борцям за Волю України". Гарне враження, церква виповняється по береги народом. Проминає Служба Божа з принагідною проповіддю, а як по Службі Божій могилу окружили хоружі з братств, товариств і сестрицтв зі своїми прапорами, о. Маріян Кучер почав парастас за незабутних стрільців, які тому 25 літ упали за Волю України. Молитви добігають кінця, по церкві лунає жалібне: Вічная память", прапори похилилися на могилу в битком наповненій церкві, як ніколи перед тим. Запанував сум, в очах багатьох показалися сльози, а опісля все приклякло і шепче три рази Отче наш і три рази Богородице Діво за душі Стрільців-Героїв. Нараз сум зникає, прапори зносяться вгору, надія вступає всім у серця і грімко лунає: „Ще не вмерла Україна".

Перед 6-ою годиною вечором входжу на Українську Галю та застаю багато людей. І безнастанно прибувають все свіжі. По шестій годині галя вже цілком заповнена. Вступне слово має о. Маріян Кучер. Коротке слово з нагоди 25-літного зриву українського народу до волі й своєї державности.

Куртина отвирається, а на сцені гарний живий образ: сосновий ліс, підгірська лемківська околиця, посередині свіжа стрілецька могила, окружає її дітвора і дорослаюча молодь, нараз той образ стає живим, являється американський прапор і проноситься чарівний американський гимн.

Концертову частиною проводив учитель п. В. Львівський. Майже всі пісні були стрілецькі і публика нагородила хор і учителя довгими оплесками.

Сольоспіви виконала пані Марія Вонс-Хандога. Правдиво насолоду свята був цей її виступ, а є вона славно-звісною співачкою в Пітсбурщині. Співала з великим чуттям. Як на жінку, то її голос дуже сильний, а заразом дуже милий і ніжний, що приманював і чарував присутних, які безнастанно оплескували її і бравурно жадали нададків. Співачка не жаліла пісень, а все появлялась з новими, стрілецькими, укладу М. Гайворонського. Слухаючи її, пізнавали ми велику красу чарівної української пісні і музики. Співачці акомпаньювала молода, многонадійна піяністка панна Леся Кучер.

Дві деклямації, які своїм змістом дуже відповідали воєнному часови і незабутним Листопадовим Дням, виголосила з великим чуттям пані Юлія Кучер.

В часі концерту були виголошені два реферати. Перший виголосив редактор М. Хандога. Тема його реферату була: „Воля родиться на крові". Бесідник історично доказував, як багато український нарід боронив своєї землі, як багато крови він пролляв; тому та земля належиться йому; він має бути паном своєї землі і має мати на ній волю і Самостійну Державу — Україну.

Другий реферат виголосив гість, п. Д. Галичин, головний секретар У. Н. Союзу, який тоді був на великих зборах Союзовців в Пітсбургу, Па. Запрошений Союзовцями з Карнеґі, Па., на Листопадове Свято, дуже радо сповнив їх волю і приїхав вечором на концерт. Тема його реферату була: „Зрілість українського народу до вільної держави". Добродій Д. Галичин, починаючи від зриву в 1918 році, а переходячи всі активні ділання українського народу, вкінчно з зривом в 1938 р. на Карпатській Україні, доказував, що український нарід здав іспит зрілости, що він варта мати свою державу та у ній сам розпоряджати.

Обидва реферати були дуже взнеслого змісту, тож публика нагородила бесідників гучними оплесками.

Кінцеве слово мав о. М. Кучер, подякував всім присутним, що зійшлися на Листопадове Свято, та просив, щоби не падали на дусі. Просив слати благання до Всевишнього Бога, щоб охоронив вояків з парохії, числом 348, які служать в американській армії. А також просити, щоби за страждання і терпіння, які поніс і поносить український нарід, нагородив його Господь Бог довго-очікуваною волею і самостійною державою.

Свято закінчено відспіванням гимнів: американського і українського.

Михайло Залецький.

ЧЛЕН У. Н. С. ЗАБИТИЙ ПРИ ПРАЦІ.

ЛИНДЕН, (Ню Джерзі). — Вчасі оперування журавлем, який двигає вгору тягарі, упав жертвою 60-літній Андрій Буса з Елизабет якраз в день своїх імянин. Він був машиністом при журавлі, але в критичному моменті небіжчик помагав підносити руру при праці Стендард Ойл Компані, при якій був занятий понад 18 літ. Небіжчик був членом церкви св. Володимира, членом від. 65 Українського Народного Союзу і був „ер-ворденом" на Елизабет. Покійний полишив жінку Дору і троє дітей, а це сина Івана і дочки Єлисавету й Олену. Крім цього мав брата Стефана і сестри: Анну Процак, Євдокію Поперняк, Анну Скала й Параскевію Котус. — В. П. П.

РУМУНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ СОБІ ХОЧУТЬ ВЕЛИКОЇ ДЕРЖАВИ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Насліпа до Швайцарії мадярська преса подає заяву румунських націоналістів, в якій кажуть, що як тільки покінчать війну на сході, то обернуться проти мадярів. Премієр Антонеску сказав, що Румунія ніколи не зречеться претенсій до Семигороду і мадяри, скорше чи пізніше, будуть мусіти віддати його румунам. Румунські націоналісти роблять на мадярській границі демонстрації і грозять, що як прийде час, то мадяри мусітимуть тяжко покутувати за свої імперіялістичні кроки.

Мадярська преса відгрожується, що румуни повинні мати розум і не виставляти себе на сміх, бо вони не мали ніякого права до Семигороду. Там, пишуть газети, не було ніяких румунів і, що Румунія була дістала Семигород тільки тому, що Алянти хотіли зробити з неї сильну державу, не звертаючи уваги чиїм коштом. Мадяри покликаються на Гітлера і пишуть, що це він віддав їм Підкарпаття і Семигород і, що він не дозволить нікому розбирати Мадярщину.

Румунське радіо також голосить, що румуни збираються воювати з союзником за Семигород, бо без нього Румунія не може бути Румунією. Мовляв, справедливість вимагає того, щоби Румунія була великою і сильною державою, а без Семигороду вона такою бути не може.

БОЛГАРСЬКІ ПАТРІОТИ КРИТИКУЮТЬ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

АНКАРА, Туреччина, (ОНА). — Турецька преса в Істанбулі пише, що на основі найновіших відомостей, болгарські патріоти в парляменті гостро критикують правительство за те, що своєю націстською політикою допровадило Болгарію до катастрофи. Маси болгарського народу сьогодні переконалися, що реакційне наставлення уряду довело до того, що Болгарія зовсім непотрібно встрягла у війну, а якби Туреччина остаточно рішилася пристати до Обєднаних Держав, то Болгарія на цім дуже зле вийшла.

Кажуть, що на останнім засіданні парляменту один з послів виступив з дуже гострою промовою, кажучи, що націоналістична політика болгарських адораторів тоталітарної форми державного правління може довести до того, що Болгарія опиниться в огні. Він казав членам кабінету опамататися і робити заходи спасти край від неминучого знищення. Як уряд не поробить заходів порозуміння з опозицією, яка остаточно моглаб вратувати болгарський нарід від загибелі, то він буде записаний як найбільш невідповідний і зрадницький уряд в цілій болгарській історії.

Нема чим направити.

Ново збагачений чоловік хоче приноровитися до стародавніх багачів і закуповує старі історичні річи. Це так для слави. Його добровільний провідник - опікун обводить його по різних крамницях, щоб найти щось підходяче. В одній студії є виставлена на продаж старинна скрипка, зроблена славним Страдіваріем.

— Ти повинен купити Страдіварія. Це додасть тобі пошанівку.

Оглядає новий багач скрипку, дотикає її руками, нарешті каже:

— Але й крихка вона крихка! І щоб то сталося, якби так поломилася? Звідки взяв би я дощинок направити Страдіварія?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні і **річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 117, відбудуться в суботу, 18. грудня, в годині 8. ввечір, в парохіяльнім домі, 217 Іст 6. вул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо буде вибір уряду на 1944 рік. Просимо довгуючих членів вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Неявившийся на збори член заплатить кару згідно з ухвалою річних зборів. — Й. Деревянка, предс.; Т. Ніцьовський, рек. секр.; В. Кожух, кас.; Г. Стефанишин, фін. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени обовязані вирівнати свої залеглі вкладки, щоби довгу не переносити на наступний рік. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — **Річні збори** Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 19. грудня, в год. 2, попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо всіх членів і членіць прийти на збори, бо річні збори мають більше значіння як місячні і багато справ можна рішати тільки раз врік. Буде звіт всіх урядників і контр. комісії та вибір урядників на наступний рік. Не забудьте привести нових членів, щоб і наш відділ чимось причинився в дарунку 50-літнього ювилею У. Н. Союзу. — За уряд: Ф. Гулька, предс.; В. Лелет, кас.; П. Головачук, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, повідомляє всіх своїх членів і членіць, місцевих і позамісцевих, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 4. пополудні, в церковній гали на Грінвіч Еве. Просимо всіх членів і членіць прийти на час, бо буде звіт урядників і контр. комісії за 1943 рік та вибір урядників на 1944 рік. Пригадуємо довгуючим членам вирівнати свої залеглі місячні вкладки, оби не переносити на 1944 рік. — В. Карий, предс.; В. Блаук, кас.; І. Михайлишин, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 19. грудня, зараз по відправі, де звичайно. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори і вирівнати всі залеглі й біжучі вкладки, щоби довгу не переносити на наступний рік. — За уряд: Г. Сайкевич, предс.; С. Федірко, кас.; П. Саламаха, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — **Річні збори** Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 19. грудня, в церковній гали, 127 Парк ул., в год. 12. вполудне. Взиваємо всіх членів прийти на означений час хоч раз у рік тому, що є такі справи, що тільки річні збори можуть рішати. Просимо привести нових членів, як це робиться по інших відділах. Ще раз просимо подати нам про своїх кревних, що служать в армії, яку мають рангу. До тепер тільки один член це зробив. — П. Воляник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Самвра, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — **Річні збори** Тов. ім. Т. Шевченка, від. 73, відбудуться в суботу, 18. грудня, в годині 7. ввечір. Просимо всіх членів прийти, бо є важні справи до рішення і буде вибір уряду на 1944 рік та звіт контролі. Пригадуємо довгуючим, щоби в тім місяці вирівнали довг. — Відділови уряд.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — **Річні збори** Бр. св. О. Николая, від. 104, відбудуться 19. грудня. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде звіт уряду і контр. комісії за цілий рік та вибір нового уряду на 1944 рік. — М. Вітів, предс.; М. Зельвак, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що **річні збори** відбудуться 19. грудня, в 2. год. попол., в галі церковній, 47 Говп Еве. Буде касовий звіт і вибір нового уряду на 1944 рік. Кожний член має купити тікет на ювилейний концерт 50-ліття У. Н. Союзу, що відбудеться на початку березня в Ню Йорку. Просимо членів привести хоч по одному новому членові до У. Н. Союзу. — В. Сметана, предс.; В. Брдський, рек. секр.; М. Табачук, фін. секр.-кас.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — **Річні збори** Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 4. пополудні, в домі 122 Ліберти Стріт. Просимо всіх членів і членіць прийти бодай раз врік, бо маємо багато справ до полагодження і буде вибір уряду на 1944 рік. Довгуючі члени повинні вирівнати свої вкладки, щоби не перетягати довгу на наступний рік. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Обовязком є кожного члена явитись на ці останні цього року збори і заплатити свій довг. На зборах буде справа 50-літного ювилею У. Н. Союзу. Хто має нового члена, хай приведе на збори, а отримає нагороду. — І. Савчак, предс.; К. Миньо, кас.; І. М., секр.

ДЕРБИ, КОНН. — **Річні збори** Тов. Зап. Січи, від. 23, відбудуться в неділю, 19. грудня, в год. 2. пополудні, в галі де звичайно. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до вирішення і буде вибір нового уряду на 1944 рік. — За уряд: Т. Захаревич, предс.; А. Презкович, кас.; І. Бінковський, секр.

ГЕЙЗЛЕТОН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, 19. грудня, в українській церковній гали, 74 Лаврел ул., в 1. годині пополудні. Кожний член щоб прийшов на час, бо маємо важні справи. Довгуючі члени мають вирівнати свій довг. — В. Шипула, пр.; О. Костюк, секр.-кас.

ШАРОН, ПА. — Тов. Вільна Україна, від. 386, повідомляє, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19-го грудня, в 3. годині полудні, в церковній гали на Кларк стріт. Просимо всіх членів явитись на ці збори, бо буде вибір урядників на 1944 рік і звіт за 1943 рік. Кожний член хай приведе нового члена, а ми радо сишено до У. Н. Союзу. — За уряд: Д. Кучмак, предс.; І. Лисогір, кас.; А. Попів, секр.

РАНКІН, ПА. — Бр. св. Григорія, від. 24, подає до відома своїм членам, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19. грудня, під ч. 231 — 2-га ул., в 1. годині пополудні. Просимо прийти на означений час і заплатити свою вкладку, щоби секретар вислав на час розмет до Союзу. Родичі, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союзу, то хай це зроблять на цих зборах. Буде звіт уряду і контрольорів за 1943 рік і вибір нового уряду на 1944 рік та інші важні справи до полагодження. Буде також справа 50-літного ювилею У. Н. Союзу. — За уряд: Анна Круль, предс.; Анна Кушнір, кас.; Н. Щур, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — **Річні збори** Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 2. пополудні, в гали церковній, 23 Волнот Ст. Просимо всіх членів прийти тому, що є дуже важні справи до полагодження, як також буде вибір нового уряду на 1944 рік. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, щоби не бути суспендованим. — За уряд: В. Дерлиця, предс.; С. Федірко, кас.; П. Курко, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Тов. ім. Стефана Мельничука, від. 331, повідоляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членіць, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 2. пополудні. Обовязком є кожного члена прийти на ці збори і вислухати річний звіт урядників і контр. комісії. Буде вибір урядників на наступний рік і інші справи до полагодження. — За уряд: М. Ключка, предс.; А. Матолич, кас.; А. Романюк, секр.

НЮ БРІТЕН, КОНН. — Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 254, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19. грудня, точно в год. 2:30 пополудні, в церковній гали. Просимо всіх членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження, як рівнож буде вибір нового уряду на 1944 рік. — За уряд: А. Котик, предс.; М. Вовк, кас.; М. Тимчишин, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. — Тов. Запорозька Січ, від. 355, повідомляє всіх членів, що **річні збори** відбудуться 19. грудня, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ці збори. Уряд здасть звіт за 1943 рік, а опісля буде вибір нового уряду на 1944 рік. Всі члени повинні прийти на час і заплатити свої вкладки за 1943 рік. Союз обходить 50-літній ювилей, тому ми члени повинні придбати якнайбільше нових членів. — За уряд: В. Сенайко, предс.; П. Рак, кас.; П. Занко, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Сеетр. св. Ольги, від. 318, повідомляє своїх членіць та членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 19. грудня, в год. 1:30 пополудні, в гали церковній на Нюпорт ул. Обовязком є всіх членіць і членів прийти на збори та вислухати звіту з діловодства, який здадуть урядники і контр. комісія. Буде вибір уряду на 1944 рік і інші справи. — П. Маслюк, предс.; О. Палій, кас.; І. Броак, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє, що на річних зборах 5. грудня вибрано такий уряд на 1944 рік: Г. Дячишин, предс.; І. Березовський, заст.; П. Маник, фін. секр.; С. Коспипа, син Андрія, рек. секр.; Т. Іванило, кас.; Т. Василишин, заст.; контр. комісія: Г. Геба, Н. Пащин, А. Бажан; надз. хорих: С. Максимович, І. Білінський, А. Запотічний; представники до У. Н. Дому: І. Березовський, Г. Коспина; А. Коспина, госп. маєтку. Дверник має бути призначений предсідником кожного місяця на зборах. Адреса секр.: Philip Manyk, 426 Wagner Ave., Perth Amboy, N. J.

ГОРНЕЛ, Н. Й. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 215, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членіць, що **річні збори** відбудуться 20. грудня, в год. 6:30 ввечір, в салі де звичайно. Буде вибір урядників на 1944 рік, тому кожний член і членица повинні прийти хоч раз в рік на збори. Просимо членів привести з собою своїх знайомих або дітей і вписати до нашої організації У. Н. Союзу. — За уряд: М. Кердел, пр.; С. Катола, кас.; І. Назар, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — **Річні збори** Тов. Запорозька Січ, від. 347, відбудуться в неділю, 19. грудня, в годині 12. вполудне, в галі де звичайно. Просимо всіх членів прийти конечно на ті збори. Контр. комісія і уряд здадуть звіт з діловодства за цілий рік, відтак буде вибір нового уряду на 1944 рік і інші ва пі справи. Просимо членів привести з собою нових членів, а ми їх радо приймемо. — І. Найда, предс.; П. Стажевський, кас.; Г. Тимчій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зоря, від. 69, будуть у суботу, 18. грудня, в 8. год. ввечір, у церковній галі, 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Ликтей, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

У 60-тім році життя помер у шпиталі **Alexian Brothers Hospital, Elizabeth, N. J.**, по нещаснім випадку каліцтва при праці

АНДРІЙ БУСА,

довголітний член У. Н. Союзу і один з перших членів і організаторів Братства св. Володимира, від. 65 У. Н. Союзу. До У. Н. Союзу і Братства вступив 8. грудня 1907 р. Походив зо села Воля Нижня, повіт Сянік, Галичина.

Покійний зіставив у смутку жену Дору і троє дітей: Івана і Елисавету Буса та Гелен Змуда.

Похорон відбудеться в пятницю, 17. грудня 1943 р., з дому жалоби, 945 Kenneth Ave., Elizabeth, N. J., в годині 9. рано до церкви св. Володимира при Grier Ave. Просимо всіх членів прийти на похорон та віддати останну пошану.

В. Й. П.! Н. Смит, секр.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від. ________

Стара адреса ______________________

Нова адреса ______________________

ДАВНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ЗВИЧАЙ.—У середньо-східних стейтах зорганізовано підвоження („гич-гайкінг") вояків. При дорогах виставлено ждальні, для вояків, де вони можуть сісти під дахом, поки підійде автомобіліст, готовий підвезти.

ТАРЗАН, ч. 887. У повітря.

Нацистична погоня була здивована, що сліди дикарів пропали, гейби втікачі зникли в повітря.

У тому власне місці кілька годин тому Тарзан придумав їх дивне зникнення.

Одного за одним він втягнув на дерева.

І звідти повів їх стежкою деревляних гиляк у глибину джунглів.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.